

СХВАЛЕНО
Протокол педагогічної ради № 1
від 30.08.2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор гімназії

Людмила БОРОЗЕНЕЦЬ

ПОЛОЖЕННЯ

щодо попередження та протидії булінгу (мобінгу) у Дроздівській гімназії-початковій школі

1. Загальні положення

1. Положення щодо попередження та протидії булінгу (мобінгу) у Дроздівській гімназії-початковій школі визначає завдання і напрямки попередження та захисту психологічного здоров'я, морального та соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу, запобігання та протидію у Дроздівській гімназії-початковій школі (далі-гімназія) будь-яким формам психологічного, фізичного, економічного, сексуально насильства, проявам неетичної поведінки та вирішення конфліктних ситуацій, формування нетерпимого ставлення до насильної моделі поведінки в службових та приватних стосунках, не дбайливого ставлення до постраждалих осіб, недопущення дискримінаційних діянь в ліцеї.
2. Положення розроблено з урахування вимог Конституції України, Закону України «Про освіту», Закону України « Про повну загальну середню освіту», листа МОН України від 29.01.2019 року № 1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII», листа МОН України від 14.08.2020 № 1/9-436 « Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження протидії булінгу (цькування)»
3. Суб'єктами вказаного Положення є педагогічні працівники, інші працівники гімназії, батьки (опікуни) та учні.
4. Норми та правила цього Положення є однаковими для всіх учасників освітнього процесу в гімназії.
5. Положення, зміни та доповнення до нього затверджується рішенням педагогічної ради ліцею та вводиться в дію наказом директора гімназії.

2. Визначення булінгу та інших виявів неетичної поведінки

1. Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із

застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю постраждалої особи.

1. Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), постраждала особа (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування постраждалої особи інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції постраждалої особи;
- грумінг (цькування) – психологічна маніпуляція насильників, маскуванню агресії за піклуванням. Суть цієї тактики полягає у тому, що одна і та ж людина напоказ може проявляти симпатію до підопічних (дітей та підлітків), жартувати, робити компліменти, цікавитись їхнім життям (і разом з тим, при індивідуальному спілкуванні з підопічними, проявляти насильство в певній формі), щоб ніхто не помітив, що така приязна особа має потяг до насильства.

2. Дискримінація за будь-якою ознакою – прецедент, ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

3. Інші вияви неетичної поведінки – мобінг, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання.

4. Економічне насильство – форма насильства, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг, примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру.

5. Запобігання випадкам булінгу (мобінгу) та іншим виявам неетичної поведінки – система заходів, що здійснюється учасниками освітнього процесу, спрямованих на підвищення рівня їх обізнаності щодо форм, причин і наслідків насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

6. Кібербулінг (інтернет-мобінг або електронний булінг) – форма насильства, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації з метою розміщення у соціальних мережах, форумах, чатах, мобільних додатках інформації, яка принижує честь та гідність особи, її залякування або провокація задля одержання влади над людиною та психологічної насолоди від її страждань.
7. Психологічне насильство – форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.
8. Фізичне насильство – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.
9. Конфлікт – це відкрите чи приховане протистояння протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних установок, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в міжособистісних взаємодіях окремих осіб чи груп.
10. Кривдник – особа, яка вчиняє булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки щодо учасників освітнього процесу.
11. Мобінг (цькування) – систематичні (повторювані) тривалі умисні дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників трудового колективу, які спрямовані на приниження честі та гідності працівника, його ділової репутації, у тому числі з метою набуття, зміни або припинення ним трудових прав та обов'язків, що проявляються у формі психологічного та/або економічного тиску, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, створення стосовно працівника напруженої, ворожої, образливої атмосфери, у тому числі такої, що змушує його недооцінювати свою професійну придатність.
12. Вимоги роботодавця щодо належного виконання працівником трудових обов'язків, зміна робочого місця, посади працівника або розміру оплати праці в порядку, встановленому законодавством, колективним або трудовим договором, не вважаються мобінгом (цькуванням).
13. Протидія булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки – система заходів, що здійснюються учасниками освітнього процесу, спрямованих на припинення булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків булінгу (мобінгу).
14. Постраждала особа – працівник ліцею або ліцеїст щодо якого було вчинено булінг (мобінг) та/або інші прояви неетичної поведінки.
15. Спостерігачі – свідки та (або) безпосередні очевидці випадків булінгу (цькування) та інших проявів неетичної поведінки.

3. Права та обов'язки учасників освітнього процесу щодо булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки

1. Спеціально уповноважена особа зобов'язана:

- організовувати контроль за виконанням заходів, спрямованих на запобігання та протидію в ліцеї булінгу (мобінгу) та інші прояви неетичної поведінки;
- здійснювати контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання або іншими ознаками;
- сприяти створенню безпечного освітнього середовища в ліцеї, вільного від булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки та вживати заходів для надання соціальних, психологічних та освітніх послуг працівникам та здобувачам освіти, які вчинили, стали свідками або постраждали від булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки;
- в разі виявлення ознак булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки інформувати про це керівництво гімназії.

2. Здобувачі освіти мають право на:

- повагу людської гідності;
- захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, пропаганди та агітації, що завдають шкоди їх здоров'ю;
- отримання соціальних, психологічних та освітніх, виховних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки.

3. Учні зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу в ліцеї, дотримуватися етичних норм;
- не вчиняти булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки;
- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;
- дотримуватися чинного законодавства, організаційно-розпорядчих та установчих документів ліцею;
- інформувати керівництво ліцею про факти булінгу (мобінгу) та інші прояви неетичної поведінки стосовно учнів та працівників, спостерігачами яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

4. Мають право на:

- повагу до гідності;
- захист професійної честі;
- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки.

5. Працівники ліцею зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- особистим прикладом утверджувати повагу до суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, гуманізму, толерантності;
- не вчиняти булінг (мобінг) та інші прояви неетичної поведінки;
- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти,
- дотримуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку ліцею, виконувати свої функціональні обов'язки;
- інформувати керівництво ліцею про факти булінгу (мобінгу) та інші вияви неетичної поведінки стосовно здобувачів освіти, працівників ліцею, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення таких протиправних діянь.

6. Батьки (опікуни) ліцеїстів мають право:

- отримувати інформацію про діяльність ліцею, у тому числі щодо надання соціальних, психологічних та освітньо-виховних послуг особам, які постраждали від булінгу та інших виявів неетичної поведінки, стали його свідками або вчинили булінг та інші вияви неетичної поведінки.
- подавати заяви про випадки булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки стосовно ліцеїста;
- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу та інших проявів неетичної поведінки стосовно дитини.

7. Батьки (опікуни) ліцеїстів зобов'язані:

- сприяти керівництву ліцею у проведенні розслідування випадків булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки;
- проводити профілактичні бесіди зі своїми дітьми з метою упередження булінгу та інших проявів неетичної поведінки в ліцеї;
- виконувати рішення та рекомендації за результатами розгляду випадків булінгу та інших виявів неетичної поведінки в ліцеї.

8. Запобігання булінгу (мобінгу) та інші вияви неетичної поведінки Діяльність щодо запобігання булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки в ліцеї здійснюється шляхом реалізації стратегій інформування, діагностики, виховання, особистісно-орієнтованого підходу до кожного учасника освітнього процесу, розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу.

1. Інформування. Ліцей надає на своєму вебпорталі відкритий доступ до Положення; Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (мобінгу) в ліцеї; Зразок заяви про випадки булінгу (мобінгу) в ліцеї (Положення про булінг).

2. Діагностика. Періодичне проведення моніторингу (аналіз медіа, соціальних сторінок учасників освітнього процесу, анкетування тощо) з метою виявлення фактів, що свідчать про наявність в ліцеї булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки. Анкетування учасників освітнього процесу проводяться анонімно. Медичні працівники під час надання медичних послуг у разі виявлення ознак насильства повинні терміново інформувати про це керівництво ліцею. Проводяться індивідуальні та групові консультації.
3. Виховання. Важливим завданням профілактики насильства є просвітницька робота, яку в ліцеї здійснюють директор, заступники директора, начальники курсу, класні керівники, педагогічні працівники та практичний психолог.
4. Адекватне сприйняття і відповідна належна реакція на заяви та повідомлення про насильство. Формування готовності усіх учасників освітнього процесу негайно повідомляти та реагувати на випадки насильства в ліцеї.
9. Запобігання булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки в ліцеї здійснюється відповідно до плану заходів, який щорічно розробляється заступником директора з НВР спільно з практичним психологом, соціальним педагогом, класними керівниками і затверджується директором гімназії, публікується на вебпорталі гімназії.
10. Запобігання булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки в ліцеї забезпечується шляхом:
 - проведення на постійній основі заходів у формі зустрічей, бесід, консультацій, лекцій, тренінгів, тематичних заходів, спільних переглядів та обговорень тематичних відеосюжетів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду.
 - здійснення контролю за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти під час освітнього процесу;
 - розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, принципів рівності та недискримінації, вміння відстоювати свої права та поважати права інших; виховання толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; формування здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом тощо;
 - створення в ліцеї умов недопущення булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки і відповідного середовища;
 - формування правосвідомості та правової поведінки, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості учасників освітнього процесу, створення умов для самореалізації їх особистості;
 - проведення інших профілактичних заходів, спрямованих на недопущення поширення булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки в гімназії.

4. Протидія булінгу (мобінгу) та іншим виявам неетичної поведінки

1. Підставою для реагування на випадки булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, є заява або повідомлення будь-якої особи, яка стала стороною булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, або підозрює про його вчинення працівника ліцею чи ліцеїста на підставі отриманої достовірної інформації. Заява або повідомлення (у т.ч. анонімне) може бути спрямоване директору ліцею напряду чи спеціально уповноваженій особі. Заява (повідомлення) приймається в усній чи письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.
2. Працівники ліцею, здобувачі освіти, які стали спостерігачами булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки, зобов'язані:
 - вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
 - негайно поінформувати керівництво гімназії про виявлений випадок булінгу (мобінгу) та інші прояви неетичної поведінки незалежно від того, чи поскаржилась йому постраждала особа чи ні.
3. Директор ліцею у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (мобінгу) та інші вияви неетичної поведінки, приймає рішення:
 - ініціює засідання Комісії з розгляду випадків булінгу не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення, та спрямовує до неї матеріали для розгляду за фактом булінгу (мобінгу) та інші вияви неетичної поведінки;
 - доручає проведення службового розслідування за фактом булінгу (мобінгу) та інших проявів неетичної поведінки із визначенням уповноважених осіб (Додаток 2) «Про відповідальну особу та комісію з випадків булінгу (мобінгу)»;
 - у разі наявності ознак адміністративного чи кримінального правопорушення у разі вчинення булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки у визначений законодавством термін повідомляє територіальний орган Національної поліції України, відповідні підрозділи МВС України;
 - доручає поінформувати батьків або інших законних представників ліцеїста, який став стороною булінгу та інших виявів неетичної поведінки, а також постраждалу особу, яка звернулась із заявою чи повідомленням, про подальший порядок її розгляду.

5. Відповідальність за булінг (мобінгу) та інші вияви неетичної поведінки

1. Особи, винні у здійсненні булінгу (мобінгу) та інших виявів неетичної поведінки в ліцеї, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену чинним законодавством України.
2. Якщо булінг вчиняє учень, то за нього/неї платитимуть штраф і виконуватимуть громадські роботи батьки або особи, які їх замінюють згідно з чинним законодавством.

Додаток 1

Форма заяви

Заява пишеться на ім'я директора згідно з ЗУ «Про звернення громадян». Таке звернення може бути подано як усно, так і письмово.

Приклад заяви про булінг

Директору
Дроздівської гімназії-початкової школи
Борозенець Л.П.

Заява

Зміст заяви викладається довільно.

В заяві повідомляється про випадки булінгу (мобінгу), а саме обставини, місце, час та яким чином здійснювався булінг (цькування).

Вказується відомості про потерпілого (жертви булінгу, мобінгу), кривдника (булера), спостерігачів (за наявності).

Додатково вказати обставини, причини, можливі попередні прояви булінгу, прізвища присутніх при вчиненні дій, які постраждалий визнав як булінг тощо.

Дата Підпис

Додаток 2

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається працівник гімназії з числа педагогічних працівників.
2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація заяв, повідомлення директора ліцею.
3. Відповідальна особа призначається наказом директора ліцею.
4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Комісія з розгляду випадків булінгу (мобінгу)

1. За результатами розгляду заяви директор гімназії видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (мобінгу) із визначенням уповноважених осіб.
2. З метою розслідування випадків булінгу (мобінгу) уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.

3. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор гімназії створює комісію з розгляду випадків булінгу (мобінгу) (далі – Комісія) та скликає засідання.
4. Комісія створюється наказом директора гімназії.
5. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі практичний психолог), батьки постраждалого та булера, керівник закладу та інші заінтересовані особи.
6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.
7. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (мобінг), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор гімназії зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.
8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (мобінг), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор ліцею має повідомити постраждалого.
9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.
10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (мобінгу).